

TARIX FANINING O`QITISH METODIKASI

Qurbonov Jamshid Ikromovich

Mirobod tumani 158-maktab tarix fani o`qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarix fani haqida, o`tmishsiz kelajak bo`lmashligi haqida, Milliy g`oya birinchi navbatda avlodimizni vatanparvarlik, el-yurtga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularning qalbiga insonparvarlik va odamiylik fazilatlarini payvand qilishdek olijonob ishlarimizda madadkor bo`lishi zarurligi haqida so`z boradi.

Kalit soz`lar: tarix, vatan, o`tmish, kelajak, meros, imkoniyat, mustaqillik, vazifa, shakllantirish, O`zbekiston, fazilat, milliy g`oya, zamon, talablar, fan, o`quv tizimi, ijtimoiy faollik.

Mustaqillik sharofati bilan milliy merosimiz va tengi yo`q tariximizni yanada kengroq o`rganish uchun katta imkoniyatlar bo`ldi. Avlodlarni vatanparvarlik, o`z ona yurtiga cheksiz muhabbat ruhida tabiyalash, jonajon o`lkamiz go`zalligi, an`analarga hurmat kabi fazilatlarni shakllantirish, ularda ijtimoiy faollik, milliy g`urur ezgu tuyg`ularni o`stirish kabi talablar ayni zamonga eng muhim vazifalardandir. Bu olijonob ishlarni amalga oshirish maktablarda "O`zbekiston tarixi" fanini o`qitish jarayonini to`g`ri tashkil etishiga ham bog`liqdir. Hech kimga sir emaski, O`zbekiston Respublikasi o`z istiqboliga erishgunga qadar tariximiz deyarli hamma o`quv tizimlarida nomigagina o`tilar edi. Yana achinarlisi shundaki, ushbu kurs ham mazmunan, ham tuzilishi jihatidan ikkinchi darajali hisoblanar edi. Unda ko`hna tariximizning haqiqiy asoslari yoritilmagan edi. Bugungi kunda esa yangi yo`nalishlari, tadqiqot qilinishi zarur bo`lgan birinchi darajali masalalari aniq belgilanadi va belgilanmoqda. Xotirasiz barkamol kishi bo`lmaganidek, o`z tarixini bilmagan kishining kelajagi ham bo`lmaydi deganlari, ayni haqiqatdir. Prezidentimiz "Turkiston" gazetasi muhbirining savollariga javoblarida (1998- yil 2- fevrali soni) yana bir qimmatli so`zlarni keltirgan yani : "Millatni asrash kerak. millatni asrash uchun esa uning tarixini o`rganish, avaylab himoyalash kerak", - degan edi. Ushbu intervyuda "Bizning millatimiz, xalqimiz ko`hna Xorazm zaminida "Avesto" paydo bo`lgan zamonlardan buyon o`z hayoti, o`z madaniyati, o`z tarixi bilan yashab keladi. O`zbek millati O`zbekxon nomidan tarqagan emas, balki O`zbekiston o`zbek nomini o`ziga ism qilib olgan bo`lsa ajab emas"-deyiladi. Bu qatorlarning mazmuni orqali biz tarixchilarning oldida hali tadqiqotni, o`rganishini talab qiladigan, haqiqatni ochib beradigan muammolarni hal qilishdek vazifani anglashimiz kerak. U navbatida haqiqiy tariximizni o`qitish orqali o`quvchilarda milliy g`urur tuyg`usini, vatanga sadoqat, tuyg`usini shakllantirish amalga oshiriladi. Milliy g`oyani shakllantirishda ham tarix fanining o`rni kattadir. "Milliy g`oya birinchi navbatda avlodimizni vatanparvarlik, el-yurtga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularning qalbiga insonparvarlik va odamiylik fazilatlarini payvand qilishdek olijonob ishlarimizda madadkor bo`lishi zarur. Umuman tarix o`qitish usullari ilmiy pedagogik fan bo`lib, u o`quvchilarga tarixdan puxta bilim berish, ularni vatanparvarlik ruhida kamol toptirish va tarbiyalashda maktabda o`qitiladigan tarix kursining maqsadi, talim-tarbiya vazifalari, mazmuni, usullarini hamda o`qitishning eng muhim vositalarini belgilab beradi. Tarix o`qitish usuli uzining mustaqil tekshirish predmetiga ega. Maktabda tarix fanining o`qitilishi va o`qitish

jarayonining o'rganilishi tarix o'qitish metodikasining predmetini tashkil etadi. O'qitish jarayonining obektiv sur'atda amal qiladigan o'z qonuniyatlari bor. Tarix o'qitish jarayonining tarkibiy qismlari maksimal, mazmuni, o'qitishining metod va usullari, natijalari o'rtasidagi qonuniyatli aloqalari qo'yidagicha namoyon bo'ladi.

Tarix o'qitishning asosiy maqsadi, albatta o'tmish tarixni o'rganish va Vatanga sodiq jamiyat kishisini tarbiyalashdan iborat. Tarixni o'qitish deganda, tarixiy material vatanga munosib ruhda tarbiyalash va kamol toptirish vazifalarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan jarayon, yangi o'qituvchi va o'qituvchilarning aqliy ichki hamda o'quv harakatlari tashqi jarayoni tushuniladi. Tarix kursining mazmuni deganda tarix dasturlarida belgilab berilgan tarixiy bilimlar ko'lemi, o'quv materiali, uning asl mazmunini umumlashtirishi o'qituvchilarning tarixiy materiallari o'zlashtirish va olgan bilimlaridan foydalana bilish sohasidagi o'quv usullari, ko'nikma va malakalar sistemasini egallashlari ko'zda tutiladi. Tarix o'qitishni tashkil qilish deganda, tarixni o'qitish va o'qituvchilarning uni o'rganishni tashkil qilish, ularning o'rganish faoliyatini o'qituvchining boshqarishiga yordam beradigan usullar, o'qituvchilardagi mavjud bilimlarini ishga solish va ularni ijodiy bilishga yo'naltiradigan topshiriqlar tizimi hamda ta'limning turli xil formalari dars, amaliy mashg'ulotlari tushuniladi., Tarix o'qitishning maqsad va vazifalarini, mazmunini muvaffaqiyatli ravishda amalga oshirilishi; o'qituvchilarning tarix fan asoslarini tarixiy materilga mos samarali metodlarni bilish va bilimlardan foydalana bilish malakalarini puxta o'zlashtirishlari, shu assoda yangi jamiyat kishisining zaruriy sifatlarni tabiyalash o'qituvchilarning tarixiy tafakkurini, tasavvuri va nutqini, maxsus va umumiy qobiliyatlarini o'stirish ko'zda tutiladi. Demak, o'qitishning maqsadi uning mazmuni bilan belgilanadi, maqsadi va mazmuniga mos keladigan o'qitish usullari tanlanadi, o'qitishning samarasi esa o'qitishda erishilgan qat'iy ijobiy natijalar bilan tekshiriladi, ya'ni tarixiy bilimning sifati, tarbiya va o'qituvchilarning kamol topishi darajasi bilan o'lchanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiet yo'li.T., 1992
2. Asqarov A. O'zbekiston mustaqilligi sharoitida tarix fanining vazifalari. - «O'zbekistonda ijtimoiy fanlar». T., 1992 O' N 7-i
3. Sadiev A. O'zbekiston xalqlari tarixini o'qitish.T., 1993
4. Sadiev A. Maktabda tarix bilimlarining h'ozirgi ah'voli va uni o'qitishni milliy asosga qurish.T., 1993
5. Suyundikovich J. I. Tarixni o'qitish metodikasi rivojlanishi tarixidan //Science and Education. - 2020. - T. 1. - №. 5. - C. 194-199.
6. Suyundikovich, J. I. (2020). Tarixni o'qitish metodikasi rivojlanishi tarixidan. *Science and Education*, 1(5), 194-199.
7. Dexkanova M.U. Boshlang'ish sinf o'quvshilarini ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda xalq og'zaki ijodining o'rni. ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ». Выпуск (tom 4) (mart, 2022).

8. Dexkanova M.U. Shaxsning rivojlanishi, tarbiyasi, ijtimoiylashuvi. «Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya» nomli ilmiy, masofaviy, onlayn konferensiya. 09-06-2022